

Rikkaus ja köyhyys kasvavat – tulonjako uusiksi

Tuloerot ovat kasvaneet Suomessa merkittävästi 1990-luvun alun jälkeen. Kehityssuunta ei kuitenkaan ole väistämätön vaan toisenlaisella politiikalla on mahdollista kaventaa tuloeroja ja luoda tasa-arvoisempi yhteiskunta.

Yhteiskunnan tulonjakoa voidaan tarkastella ainakin kahdella tasolla. Ensinnäkin voidaan tarkastella tuotannossa syntyneen arvonlisäyksen jakautumista työntekijöiden ja omistajien kesken eli funktionaalista tulonjakoa. Sitä kutsutaan myös työn ja pääoman väliseksi tulonjaoksi. Toiseksi voidaan tarkastella yksilöiden (tai kotitalouksien) saamien tulojen jakautumista. Aloitetaan ensimmäisestä.

Suomessa funktionaalinen tulonjako muuttui 1990-luvulla selvästi pääoman hyväksi. Työtulojen osuus yritysten arvonlisäyksestä oli 1980-luvulla keskimäärin 78 prosenttia.

Vuonna 2007 työtulojen osuus oli enää 63 prosenttia. Vastaavasti voittojen (toimintaylijäämän) osuus kasvoi 22

Kirjoittaja on Tilastokeskuksen yliaktuaari ja hyvinkääläinen kaupunginvaltuutettu.

prosentista 37 prosenttiin. (Kuvio 1)

Toisin sanoen yritysten tuotannossa aikaansaadusta kolmesta eurosta vähemmän kuin kaksi euroa päätyi työntekijöille ja enemmän kuin yksi euro omistajille.

Työtuloilla tarkoitetaan palkkoja ja työnantajain maksumia sosiaalivakuutusmaksuja. Sosiaalivakuutusmaksut luetaan mukaan työtuloihin, vaikka niitä ei maksetakaan suoraan työntekijöille. Niiden voi katsoa koituvan työntekijöiden hyväksi eläkkeinä, työttömyyskorvauksina ja muina sosiaalietuina.

Tulonjaon suuri muutos tapahtui 1990-luvulla

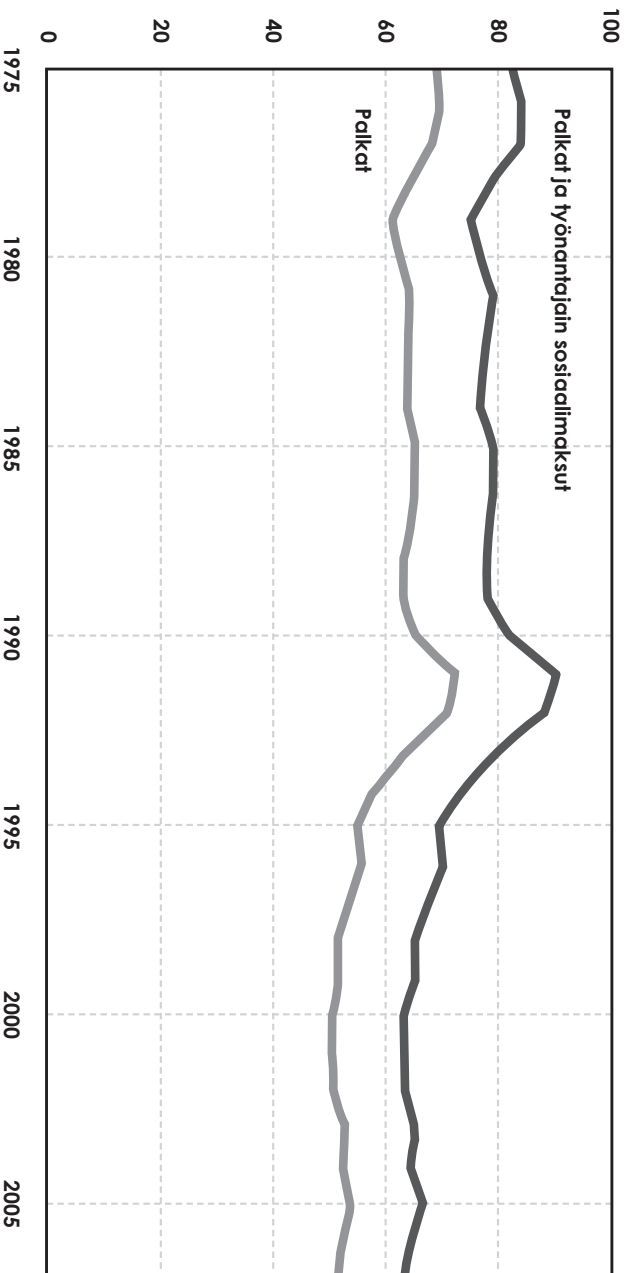
Tulonjaon muutosta voi pitää hyvin merkittävänä. Se on vaikuttanut suomalaiseen yhteiskuntaan paljon syvällisemmin kuin vain pelkkänä varallisuuden uudelleen jakautumisena. Se on muuttanut koko yhteiskunnallista voimasuhdetta kapitalistiluokan hyväksi ja työväenluokan tappioksi.

Tulonjako on muuttunut pääoman hyväksi melkein kaikilla toimialoilla. Erityisesti näin on tapahtunut teollisuudessa, kaupassa sekä rahoitus- ja vakuutus toiminnassa. Kysymys ei ole vain yhden suuryhtiön voittojen kasvusta. (Kirjoittamani tarkempi analyysi eri toimialojen kehityksestä on julkaistu *Hyvinvointikatsaus*-lehdessä 3/2006.)

Syyt tulonjaon muutokselle löytyvät tuottavuuden kasvusta, harjoitetusta tulopolitiikasta, työttömyydestä ja valtuuttakurssien vaihteluista.

1990-luvun alun lama-aikana tuotanto supistui huomattavasti ja aluksi yritysten voitot pienenivät tilapäisesti. Vuosina 1990–1993 voitot supistuivat niin paljon, että työtulojen osuus arvonlisäyksestä kohosi 80–90 prosenttiin, vaikka myös työtulot pienenivät tuntuvasti.

Kuvio 1: Työtulojen osuus yritysten arvonlisäyksestä 1975–2007, prosenttia

Tähän oli syynä ennen kaikkea laman myötä synnytetty suurtyöttömyys. Palkansaajien lukumäärä ja heidän työpanoksensa alentuivat selvästi. Työttömien työnhakijoiden määrä kohosi enimmillään joulukuussa 1993 yli 530 000 henkeen.

Työn tuottavuus kohosi teollisuudessa poikkeuksellisen nopeasti vuosina 1992 - 1994. Palkkoja ei pahimpina lama-vuosina korotettu lainkaan ja monilla aloilla palkat ”joustivat” alaspäin. Markka devalvoitiin 1991 ja sen jälkeen sen annettiin devalvoitua lisää. Ahon hallitus pyrki talouspolitiikallaan edistämään vientiyritysten toimintaa ja voittoja – ja myös onnistui siinä. Tuotanto alkoi kasvaa, mutta työttömyys hellitti hitaasti.

Suurtyöttömyys vaikutti ainakin koko 1990-luvun ratkaisevasti työtulojen osuuden pienentymiseen. Työttömyyden aikana palkat nousivat hitaasti, työnantajat olivat luonnollisesti työehtosopimusneuvotteluissa vahvoilla ja työntekijäpuoli puolustusasemissa.

Suurin muutos funktionaalisessa tulonjaossa tapahtui 1990-luvun aikana. Kun työtulojen osuus yritysten arvonnäkökulmasta oli vuonna 1990 vielä 82 prosenttia, oli osuus vuonna 2000 enää 63 prosenttia.

Työtulojen osuuden olisi jo pitänyt kasvaa

Moni seikka puhuu sen puolesta, että 2000-luvulla työtulojen osuuden olisi pitänyt alkaa uudelleen kasvaa. Näin ei ole kuitenkaan tapahtunut.

Työttömyys on pienentynyt. Työntekijöitä on palkattu lisää ja palkansaajien lukumäärä saavutti lamaa edeltäneen tason vuonna 2006. Suomen väkiluku on samaan aikaan kasvanut, joten työllisyysaste on edelleen selvästi alhaisempi

kuin ennen lamaa.

Työttömyyden pienentymisen pitäisi jo sellaisenaan kasvattaa työtulojen osuutta, mutta ennen kaikkea sen pitäisi vaikuttaa palkkatasoon ja sitä kautta lisätä työtulojen osuutta. Palkankorotuksia on paljon helpompi ajaa läpi, jos työttömyys on vähäisempää.

Nimellispalkkojen korotukset olivat Suomessa pitkään joka vuosi keskimäärin yli viisi prosenttia, aina vuoteen 1991 asti. Sen jälkeen palkkojen nousu on hidastunut tuntuvasti. Myös viime vuosina palkankorotukset ovat jääneet alhaisiksi talouden kasvusta huolimatta. Vasta vuonna 2008 nimellispalkkojen korotukset saattavat yltää jälleen keskimäärin viiteen prosenttiin.

Myös euron kurssi on vahvistunut, erityisesti suhteessa dollariin vuodesta 2002 alkaen. Tämän pitäisi jonkin verran hillitä voittoja varsinkin vientialoilla ja siten lisätä työtulojen osuutta arvonnalisäyksestä. Mutta näin ei ole käynyt.

Ei ole takeita, että jatkossakaan työtulojen osuus arvonnalisäyksestä kasvaisi. Mitenkään automaattisesti niin ei tapahdu vaan se vaatii ammattiyhdistysliikkeeltä päättäväisiä toimia. Paljon riippuu ammattiyhdistysliikkeen taistelutahdosta.

On myös mahdollista, että työtulojen osuus tulee entisestään pieneneväksi. Jossakin vaiheessa dollari alkaa mahdollisesti vahvistua ja euro heikentyä. Sen pitäisi lisätä dollarimääräisestä viennistä saatuja voittoja.

Yritysten voittojen osuus kansantulosta kolminkertaistunut

Yritysten voittojen osuutta taloudessa voidaan mitata myös toisella mittarilla, verrata niitä kansantuloon. Tässä vertailussa on parempi käyttää toimintaylijäämän (liikevoiton) si-

jasta kansantalouden tilinpidon käsitettä yrittäjätulo, koska se sisältää myös yritysten muusta kuin omasta toiminnasta saamat tulot. Toimintaylijäämän lisäksi siihen luetaan omaisuustulot kuten saadut korot ja osingot ja siitä vähennetään maksetut korot. Yrittäjätulon käsite vastaa karkeasti yritysten voittoja ennen verojen ja osinkojen maksua.

Yrittäjätuloa on luontevinta verrata kansantuloon, joka tarkoittaa koko kansantalouden tuotannostaan saamia tuloja, ei vain yritysten luomaa kansantuloa.

Vielä 1980-luvulla yritysten voitot (yrittäjätulot) olivat keskimäärin 9 prosenttia kansantulosta, mutta 2000-luvulla ne ovat olleet jo keskimäärin 26 prosenttia kansantulosta (Kuvio 2). Yritysten voitoista voidaan myös vähentää maksetut verot ja tarkastella näin lasketun nettovoiton suhdetta kansantuloon. Verojen maksun jälkeen yritysten nettovoittojen osuus kansantulosta oli 1980-luvulla keskimäärin 7 prosenttia ja 2000-luvulla 21 prosenttia.

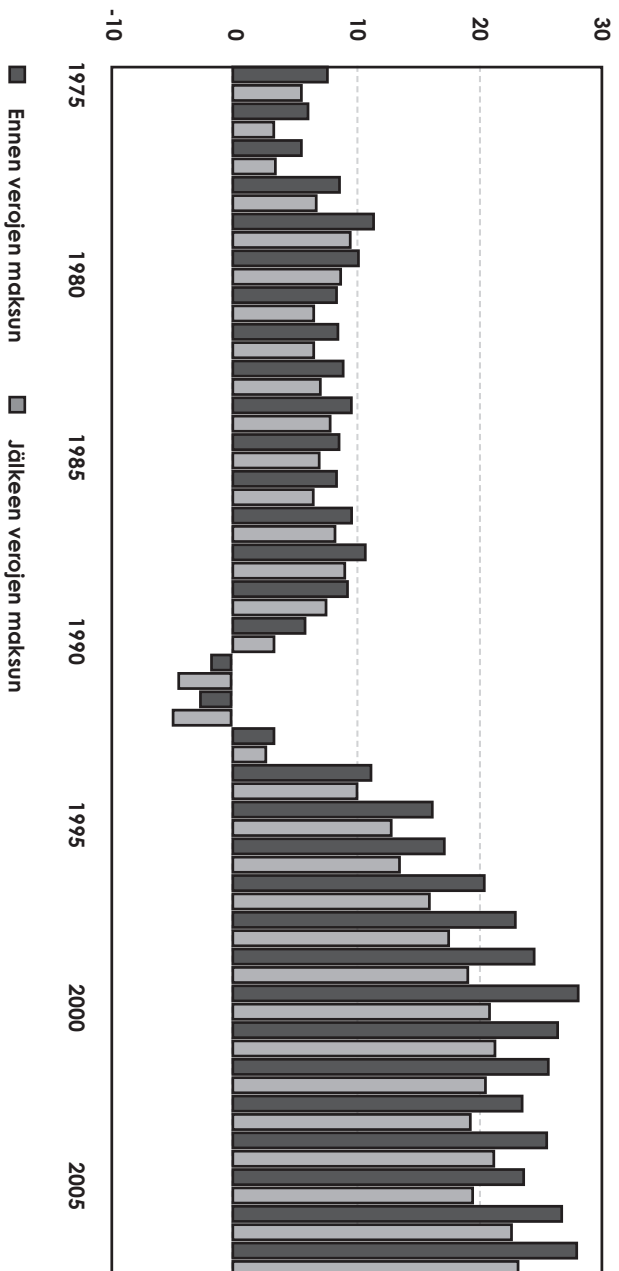
Laman aikana vuosina 1991 ja 1992 yritykset tuottivat yhteen laskien tappiota, mutta sitten alkoi nousu lamasta. Voittojen osuus kasvoi koko 1990-luvun lopun ja oli vuonna 2000 jo 28 prosenttia. Sen jälkeen voittojen osuus kansantulosta on pysynyt uudella korkealla tasolla.

Työtulojen osuus on laskenut muissakin maissa

Suomi ei ole ainoa maa, missä työn ja pääoman välinen tulojako on muuttunut pääoman hyväksi. Sama ilmiö on toteutunut 1990-luvulla miltei kaikissa läntisen talousjärjestö OECD:n jäsenmaissa.

Taulukossa 1 on esitetty työtulojen suhde kansantuloon eräissä OECD-maissa. Tässä tarkastelussa ovat mukana kaikki taloudessa maksetut palkat ja työnantajain sosiaali-

Kuvio 2: Yritysten voittojen osuus kansantulosta 1975–2007, prosenttia

vakuutusmaksut, eivät vain yritysten maksamat vaan myös julkisen sektorin, järjestöjen ja kotitalouksien työnantajina maksamat palkat ja sosiaalivakuutusmaksut.

Työtulojen osuutta kansantulosta eri maissa on hankala verrata keskenään, koska kansantalouksien rakenteet poikkeavat paljon toisistaan. Taulukko kertoo kuitenkin kehityksen suunnasta eri maissa. Suomessa työtulojen osuuden lasku on ollut toiseksi suurinta aikavälillä 1990–2006. Vuosi 1990 ei ehkä ole Suomen kannalta paras vertailuvuosi, koska työtulojen osuus oli silloin jo kohonnut alkavan laman takia 69 prosenttiin. Vertailu ei kuitenkaan oleellisesti muutu, vaikka vertailukohteena olisi koko 1980-luvun keskiarvo, 66 prosenttia.

Vain Norjassa työtulojen osuus laski enemmän kuin Suomessa, mutta se selittyy öljyn hinnan nousulla, mikä on lisännyt Norjan kansantuloa huomattavasti.

Mitenkään väistämätöntä työtulojen osuuden lasku ei ole. Siitä ovat osoituksena Ranska ja Kreikka, joissa työtulojen osuus on hieman noussut. Ehkä näiden maiden ammattiyhdistysliikkeet ovat taistelevampia kuin muissa maissa.

Kotitalouksien tuloerot kasvaneet selvästi

Edellä tarkastelin funktionaalista tulonjakoa eli alkuperäistä tulonjakoa työn ja pääoman kesken. Laajennan nyt tarkastelun koskemaan kotitalouksien eli henkilöiden välistä tulonjakoa. Funktionaalaisella tulonjaolla on siihen yhtymäkohtia, kuten tulemme näkemään.

Tilastojen mukaan tuloerot Suomessa kaventuivat 1960- ja 1970-luvuilla, vieläpä 1980-luvullakin. Elettiin merkittävien yhteiskunnallisten uudistusten aikaa. Nykyinen sosiaaliturvajärjestelmä luotiin pääosin sodan jälkeisinä vuo-

**Taulukko 1: Työtulojen osuus kansantulosta
1990 ja 2006, prosenttia**

	1990	2006	muutos
Kreikka	38,2	41,0	2,8
Ranska	58,5	59,3	0,8
Belgia	58,5	58,0	-0,2
Irlanti	55,5	55,3	-0,2
Espanja	56,5	56,2	-0,3
Turkki	28,6	28,0	-0,6
Yhdysvallat	65,6	64,0	-1,6
Italia	52,9	49,0	-3,9
Sveitsi	72,0	67,9	-4,1
Tanska	66,0	61,8	-4,2
Itävalta	61,9	57,3	-4,6
Britannia	65,9	61,0	-4,9
Saksa	62,6	57,4	-5,2
Hollanti	61,9	56,6	-5,3
Kanada	64,4	59,0	-5,4
Ruotsi	67,9	61,2	-6,7
SUOMI	69,3	56,3	-13,0
Norja	60,3	46,6	-13,7

Lähde: National accounts of OECD countries

sikymmeninä ennen kaikkea työväenliikkeen kamppailun tuloksena.

Tuloerot kasvoivat hieman 1980-luvun lopun nousukauden aikana, mutta edelleen ne pysyivät kansainvälisesti vertaillen alhaisella tasolla. Laman aikana 1990-luvun alussa tuloerot eivät vielä kasvaneet. Tuolloin myös rikkaiden tulot laskivat, vaikka he eivät sitä ehkä huomanneetkaan. Vuonna 1993 tuloerot tosin kasvoivat selvästi, mutta se ei johtunut lamasta vaan pääomaverouudistuksesta.

Vasta Suomen nousu lamasta 1990-luvun jälkipuoliskolla sai tuloerot kasvuun. Vuonna 2000 suurituloisin kymmenesosa suomalaisista sai jo neljänneksen käytettävissä olleista tuloista. Vielä vuonna 1990 vastaava osuus oli 18 prosenttia (Taulukko 2).

2000-luvun alussa tuloerot hieman kaventuivat, mutta ovat sittemmin taas kohonneet niin, että uusimpien tilastojen mukaan vuonna 2006 suurituloisin kymmenesosa sai 24 prosenttia tuloista. Suurituloisimman kymmenyksen sisällä tulojen kasvu on keskittynyt kaikkein rikkaimpaan prosenttiin. Kun suurituloisin prosentti sai vuonna 1995 neljä prosenttia tuloista, oli osuus vuonna 2006 jo 6,7 prosenttia.

Minkä takia tuloerot ovat kasvaneet 1990-luvun alun jälkeen selvästi? Siihen voi nähdä kolme syytä. Ensinnäkin edellä selostettu funktionaalisen tulonjaon muutos on kasvattanut kotitalouksien välisiä tuloeroja. Toiseksi sosiaaliturva on kehittynyt heikosti. Kolmas tekijä ovat verotukseen tehdyt muutokset.

Funktionaalisen tulonjaon muutos vaikuttaa suoraan kotitalouksien väliseen tulonjakoon, koska yritysten voitoista maksetut osingot keskittyvät suurituloisille. Rikkain yksi prosentti saa puolet osingoista. Yhä suurempi osa yritysten voitoista maksetaan osinkoina omistajille sen sijaan, että voitot investoitaisiin uuteen tuotantoon. Vaikka suurin osa osingoista maksetaankin toisille yrityksille ja ulkomaisille

Taulukko 2: Tulonsajakymmenysten tulo-osuudet 1995–2006, prosenttia

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
I (pientuloisin 10 %)	4,5	4,5	4,3	4,2	4,0	3,9	3,9	3,9	3,9	3,8	3,7	3,7
II	6,3	6,2	6,0	5,9	5,7	5,5	5,6	5,6	5,6	5,4	5,4	5,3
III	7,2	7,1	6,9	6,8	6,6	6,4	6,6	6,6	6,5	6,4	6,4	6,3
IV	8,0	8,0	7,8	7,7	7,5	7,3	7,5	7,5	7,5	7,4	7,4	7,3
V	8,8	8,8	8,7	8,6	8,4	8,2	8,4	8,4	8,5	8,3	8,4	8,3
VI	9,7	9,7	9,6	9,5	9,3	9,2	9,4	9,4	9,4	9,3	9,3	9,3
VII	10,6	10,6	10,6	10,5	10,3	10,2	10,4	10,4	10,5	10,4	10,4	10,4
VIII	11,7	11,8	11,8	11,7	11,6	11,5	11,7	11,7	11,8	11,7	11,8	11,7
IX	13,4	13,6	13,6	13,6	13,5	13,4	13,6	13,7	13,7	13,7	13,8	13,8
X (suurituloisin 10 %)	19,7	19,8	20,8	21,6	23,3	24,5	22,9	22,8	22,7	23,8	23,5	23,9
Josta suurituloisin 1 %	4,0	3,9	4,6	5,2	6,6	7,7	6,2	5,9	5,8	6,7	6,2	6,7

Lähde: Tulonjaon kokonaistilasto

omistajille, ovat myös suomalaisten yksityishenkilöiden saamat osinkotulot kasvaneet selvästi (Kuvio 3).

Funktionaalisen tulojaon muutos lisää myös toista kautta rikkaimpien kotitalouksien tuloja. Yritysten arvon kasvu on lisännyt myyntivoittoja ja työsuhdeoptioita. Myös ne keskittyvät hyvin selvästi kaikkein suurituloisimmille. Erityisesti myyntivoittojen merkitys tuloerojen kasvulle on ollut suuri.

Sosiaaliturva on jäänyt jälkeen

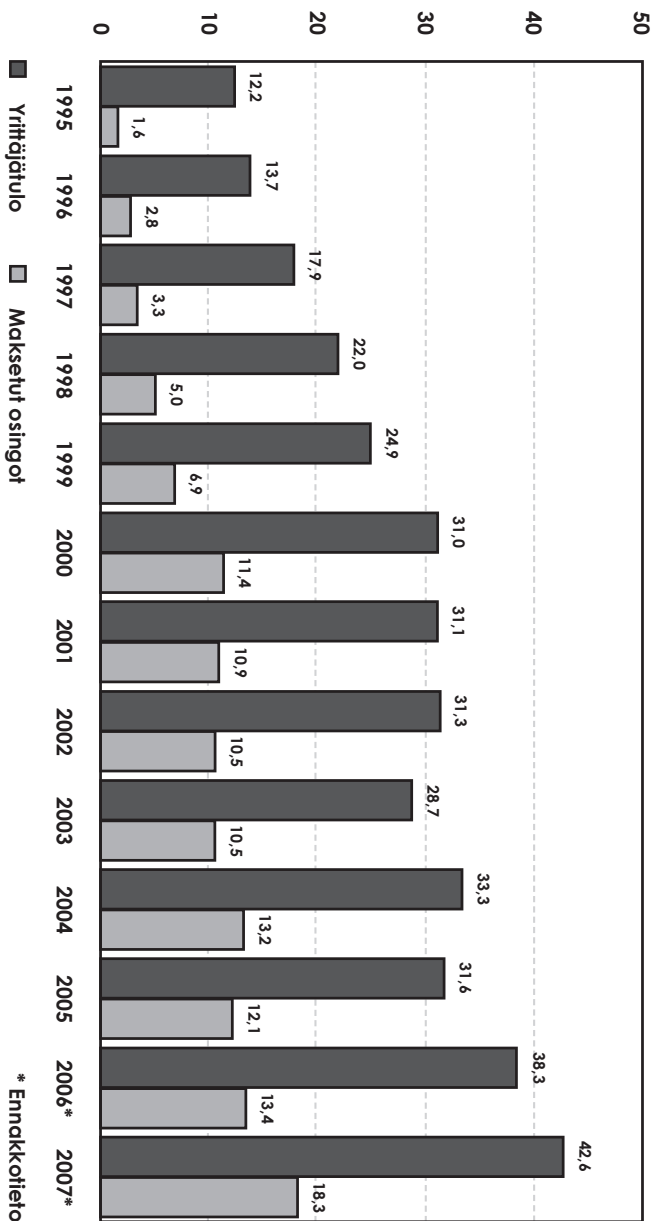
Samaan aikaan sosiaaliturva on polkenut paikallaan tai sosiaalietuuksia on korotettu vain vähän, kaikissa tapauksissa paljon vähemmän kuin palkkoja. Sosiaalietuudet keskittyvät tulojakauman alapäähän. Alimpien tuloluokkien osuus kokonaistuloista on siten pienentynyt.

Osa sosiaalietuuksista on sidottu hintojen nousuun, jolloin ne ovat juuri ja juuri säilyttäneet reaalisen ostovoimansa. Osaa ei ole sidottu lainkaan hintojen nousuun ja niitä on korotettu vain satunnaisesti jos lainkaan, joskus myös alennettu. Osa on sidoksissa osittain hintojen nousuun ja osittain palkkojen nousuun. Ne ovat jääneet vähiten jälkeen palkkojen noususta, mutta kaikissa tapauksissa sosiaalietuudet ovat jääneet jälkeen palkkakehityksestä.

Kansaneläkelaitoksen tutkija Pertti Honkanen on seurannut eri etuuksien reaalikehitystä ja verrannut niitä vuoden 1994 alun tilanteeseen. Tuolloin Suomi alkoi nousta lamasta, mutta sosiaalietuja ei ollut vielä leikattu kovinkaan paljon. Vasta 1995 aloittanut Lipposen hallitus toimeenpani isoimmat leikkaukset sosiaaliturvaan.

Taulukko 3 kertoo, miten eräät sosiaalietuudet ovat kehittyneet tammikuusta 1994 tammikuuhun 2008 ja miten ne ovat jääneet jälkeen palkkojen kehityksestä ja monet etuu-

Kuvio 3: Yritysten voitot ja osingot 1995–2007, miljardia euroa

det myös hintojen kehityksestä.

Esimerkiksi lapsilisää yhdestä lapsesta on korotettu niin vähän, että se on tänä vuonna edelleen reaalisesti 16 prosenttia alhaisempi kuin vuonna 1994. Myös vanhempainrahan vähimmäismäärä ja yksinäisen henkilön toimeentulotuen perusosa ovat reaalisesti alhaisempia kuin vuonna 1994.

Korkeakouluopiskelijan opintorahaa on vihdoin korotettu kovan kamppailun jälkeen tämän vuoden elokuussa ensimmäisen kerran vuoden 1992 jälkeen. Reaalisesti opintoraha on senkin jälkeen kymmenen prosenttia alhaisempi kuin vuonna 1994.

Työttömän peruspäiväraha on reaalisesti juuri ja juuri säilyttänyt ostovoimansa. Yksinäisen henkilön täysi kansaneläke on kaikkien ”tasokorotusten” jälkeen noussut reaalisesti 7 prosenttia 14 vuodessa eli keskimäärin puoli prosenttia vuodessa.

Kaikki mainitut esimerkit kertovat sosiaaliturvan jälkeenjääneisyydestä. Sosiaaliturva on kohonnut selvästi vähemmän kuin palkat ja osittain jopa vähemmän kuin hinnat. Tämä lisää tuloeroja merkittävästi.

Verotuksen muutokset lisänneet tuloeroja

Edellä jo viittasin vuoden 1993 verouudistukseen, jolla pääomatulojen verotusta kevennettiin. Pääomatuloille määrättiin kiinteä veroprosentti niiden suuruudesta riippumatta. Tällä hetkellä veroprosentti on 28. Sen mukaan maksetaan veroa esimerkiksi myyntivoitoista, vuokratuloista ja korkotuloista. Sen sijaan osinkojen verotus on keveämpää, minkä takia ansiotuloja on yhä enenevässä määrin muutettu pääomatuloiksi.

Vuodesta 2005 alkaen pörssiyhtiöiden osingoista 70

Taulukko 3: Indeksien ja etuuksien muutoksia tammikuusta 1994 tammikuuhun 2008, prosenttia

Indeksi tai etuus	Muutos	Muutos	Muutos	Korotustarve	Korotustarve
		suhteessa hintoihin	suhteessa palkkoihin	suhteessa hintoihin	suhteessa palkkoihin
Kuluttajainhintaindeksi	24,9	0,0	-22,6		
Ansiotasoindeksi	61,4	29,2	0,0		
Työttömän peruspäiväraha	25,6	0,6	-22,1	-0,6	28,4
Lapsilistä yhdestä lapsesta	4,3	-16,5	-35,4	19,7	54,7
Korkeakoulupöytäkirjan opintoraha	-1,9	-21,5	-39,2	27,3	64,5
Vanhempainrahan vähimmäismäärä	12,3	-10,1	-30,4	11,2	43,7
Lasten kotihoidon tuki (tuloton yhden lapsen yksinhuoltaja)	-22,0	-37,5	-51,6	60,1	106,8
Täysi kansaneläke (1. kuntaryhmä, yksinäinen)	33,9	7,2	-17,0	-6,7	20,5
Toimeentulotuen perusosa (1. kuntaryhmä, yksinäinen)	19,7	-4,2	-25,8	4,4	34,9
Työeläkeindeksi (50/50)	40,0	12,1	-13,2	-10,8	15,3
Uusi työeläkeindeksi (20/80 vuodesta 1996)	29,0	3,3	-20,0	-3,2	25,1

Lähde: Pertti Honkanen, Kansaneläkelaitos

prosenttia on veronalaista, joten niiden todellinen veroprosentti on vain 19,6 prosenttia. Muiden kuin pörssiyhtiöiden eli niin sanottujen listaamattomien yhtiöiden, joita valtaosa Suomen osakeyhtiöistä on, verotus on vielä keveämpää. Vuonna 2006 niiden jakamista osingoista 78 prosenttia verotettiin pääomatuloina ja 22 prosenttia ansiotuloina. Tosin ansiotuloina verotetuista osingoista vain 70 prosenttia oli veronalaista, joten niiden verotus oli selvästi keveämpää kuin varsinaisten ansiotulojen verotus. Mutta valtaosa verotettiin pääomatuloina ja näiden osinkojen keskimääräinen toteutunut veroprosentti oli vain 4,8 prosenttia (*Kauppalah-ti* 23.4.2008).

Verotukseen on tehty paljon muitakin muutoksia. Valti-on tuloveroa on kevennetty vuodesta 1996 alkaen. Vaikka kevennykset ovat kohdistuneet kaikkiin tuloluokkiin, on ne toteutettu tavalla, joka on lisännyt eniten suurituloisten reaalityloja. Näin tehtiin erityisesti 1990-luvun loppupuolella.

Samaan aikaan kunnallisveroprosentteja on nostettu. Kunnallisverotukseen luotiin 1990-luvulla ansiotulovähennys, joka ei koske eläkkeitä, työttömyyskorvauksia eikä muita sosiaalietuuksia. Vaikka tiettyjen tuloluokkien eläkeläisten verotusta on erikseen kevennetty, jää monien eläkeläisten ja erityisesti muiden sosiaaliturvan varassa elävien verotus selvästi muita kireämmäksi. Koska kunnallisvero on miltei tasavero, on verotuksen painopiste siirtynyt tasaveron suuntaan, progression vaikutus on lieventynyt ja Suomi on siirtynyt askeleen tasaveron suuntaan.

Myös varallisuusvero poistettiin vuoden 2006 alusta.

Verotuksen kehityksestä kertovat paljon tulonjakotilaston otosaineistosta lasketut keskimääräiset veroasteet. Vuonna 1987 keskimääräinen veroaste oli 25,8 prosenttia, mutta ylimmän yhden prosentin veroaste oli 44,4 prosenttia. Ero oli siten lähes 20 prosenttiyksikköä. Vuonna 2005

keskimääräinen veroaste oli 23,8 prosenttia, mutta ylimmän yhden prosentin veroaste oli laskenut 30,8 prosenttiin, joten ero oli kaventunut 7 prosenttiyksikköön (Marja Riihelä, Risto Sullström, Matti Tuomala: ”Väärä välitön verotus”. *Talous & yhteiskunta* 2/2008).

Vanhasen hallitus kasvattaa tuloeroja

Tällä hetkellä mikään ei viittaa siihen, että tuloerot lähivuosina kaventuisivat. Päinvastoin, on ilmeistä, että Vanhasen hallituksen politiikan seurauksena tuloerot edelleen kasvavat. Suomi on jakautumassa entistä jyrkemmin kahtia.

Pääministeri Vanhanen varoittaa ”ylisuurista” palkan-
korotuksista. Korkein hallinto-oikeus päätti helmikuussa äänestyksen jälkeen sallia eräissä tapauksissa palkkojen muuttamisen osingoiksi, jolloin niitä verotetaan keveämmin. Hallitus suosii pääomatuloja eikä ole tehnyt mitään lakien muuttamiseksi tältä osin, puheista huolimatta.

Valtion tuloveroja ollaan jälleen keventämässä miljar-
diluokan verohelpotuksilla. Epäilemättä veronkevennykset suosivat jälleen suurituloisia. Samaan aikaan kuntatalous pidetään ahdingossa ja monet kunnat nostavat veroprosenttiaan.

Yritysomaisuuden perintöverosta aiotaan luopua lähes kokonaan. Osingoille suunnitellaan 1000 euron verovapaa-
ta osuutta. Maan myyntivoitoille on säädetty määräaikainen verovapaus silloin, kun maata myydään kunnalle. Kiinteis-
töisijoittajille hallitus kaavailee uusia verohelpotuksia.

Samaan aikaan sosiaaliturvaan tehdään vain pieniä, kos-
meettisia korotuksia.

Tuloeroilla on merkitystä

Usein kuulee sanottavan, ettei tuloerojen kasvulla ole merkitystä, jos vain köyhimmätkin saavat osansa eivätkä heidän tulonsa putoa reaalisesti. Sanotaan, ettei ole väliä, vaikka suhteellinen köyhyys kasvaakin, jos absoluuttinen köyhyys vähenee. Väitetään myös, etteivät rikkaiden tulot ole keneltäkään pois.

Asia ei ole ollenkaan näin yksinkertainen. Absoluuttisesti olemme varmaan kaikki rikkaampia kuin suomalaiset keskimäärin esimerkiksi 90 vuotta sitten Suomen itsenäisyydessä. Olemme myös kaikki rikkaampia kuin ihmiset Afrikassa keskimäärin tänä päivänä.

Todellisuudessa ihmiset aina vertaavat asemaansa muihin ihmisiin samana aikana ja samassa yhteiskunnassa. Niin kuuluukin tehdä. Olennaista ei ole vertailu menneisyyteen tai kaukaisiin maihin vaan naapureihin ja muihin suomalaisiin.

Tämä ei tarkoita, että voisimme unohtaa maailmanlaajuiset tuloerot, jotka ovat paljon jyrkemmät kuin Suomen sisäiset tuloerot. Niiden kaventaminen on entistä polttavampi tehtävä ja vaatii välittömiä toimia.

Kaikkein uskomattomin on väite, ettei rikkaiden rikastuminen ole keneltäkään pois. Kaikki yhteiskunnan vauraus on työllä luotua. Hyödykkeitä on tarjolla vain rajallinen määrä. Jos joku saa niistä suuremman osuuden kuin toinen, se voi olla joillakin perusteilla oikeudenmukaista, mutta itsestään selvää on, että muille jää silloin vähemmän jaettavaa.

Mitä olisi tehtävä?

Edellä esitetty analyysi tuloerojen kasvusta on myös hyvin pitkälle vastaus siihen, mitä pitäisi tehdä tuloerojen kaven-

tamiseksi.

Ensinnäkin funktionaalista tulonjakoa pitää muuttaa työtulojen hyväksi. Se edellyttää ammattiyhdistysliikkeeltä päättäväisiä toimia palkankorotusten puolesta.

Toiseksi perusturvaa tulee korottaa. SKP:n vaatimus 850 euron verottoman perusturvan takaamisesta kuukaudessa kaikille täysi-ikäisille, jotka eivät voi sitä muuten saada, ka-ventaisi myös tuloeroja merkittävästi.

Kolmanneksi verotusta tulee muuttaa siten, että kaikki tulot ovat samalla viivalla. Niin pääomatuloja, palkkoja kuin sosiaaliturvaa tulee verottaa samoilla perusteilla ja verotuksen tulee olla selkeästi progressiivista, tulojen mukaan kohoavaa.

Lähteitä

Kansantalouden tilinpito. Tilastokeskus. http://pxweb2.stat.fi/database/StatFin/kan/vtp/vtp_fi.asp Päivitetty 29.2.2008

Tulonjaon kokonaistilasto 2006. <http://www.tilastokeskus.fi/til/tjkt/index.html>

National accounts of OECD countries, Volume I, Main aggregates, OECD 2008

Pertti Honkanen: *Perusturvan indeksisuojaissa aikaisempaa enemmän aukkoja,* Yhteiskuntapolitiikka 2/2006

Pertti Honkanen: *Reaalinen tuloverotus 1948-1999,* Yhteiskuntapolitiikka 4/2000

Olli Savela: *Työtulojen osuus tulokakusta pienentynyt,* Hyvinvointikatsaus 3/2006